vat olnud, sest saatis ta ju ühes naabrikoguduse preestriga kingitusi Idumea foogtile (XVII, 6); jutustus sellest a.-st sisaldabki võrdlemisi vähe. Järgmisel a. määras Filipp ta jälle oma koguduse juurest ära, esiti Tolova lätlasi ristima, siis sõjaretkele Läänemaale (XVIII, 5). 1215. a. kesksuvel läks ta ühes Filippiga sündmusrikkale teekonnale Lateraani kirikukontsiilile (XIX, 5—6). Sealt tulnud, oli ta järgneva 5 a. kestes kaasas pea igal sakslaste sõjakäigul: 1216. a. suvel Harjumaal (XX, 2), 1217. a. alguses Järva- ja Virumaal (XX, 6), a. 1217 Viljandi kantsis (XXI, 3—4), 1218. a. Ugaunias, millise retke järel venelased Ümera kiriku jälle maha põletasid (XXII, 2), 1219. a. veebruaris ja teine kord sügisel Virumaal ja Tallinnas (XXII, 8; XXIII, 7), a. 1220 esiti Mesotenis, siis Järva- ja Harjumaal (XXIII, 8—9). Kui sealt taanlaste nõudmiste tõttu oldi sunnitud tagasi tõmbuma, siis teotses ta piiskopi saadetuna ühes soomlase Peter (Pietari) Kaikkivallaga esiti põhja-ugaunlaste ristijana, kuid oli taanlaste poolt tehtud takistuste pärast sunnitud katkestama oma misjonitööd Viru- ja Järvamaal (XXIV, 1—2). Et H.-u kaebus (appellatsioon) Tallinnas viibivale Lundi ppiiskopile ei aidanud, siis jätkas ta ristimist Sakala ja Virumaa rajul, kusjuures tal Theodericuse nimeline preester abiks oli. Sealt tuli ta Otepää kaudu tagasi Liivimaale (XXV, 5). 1221. a. alguses teotses ta ristijana kõige idapoolsemate ugaunlaste keskel (XXIV, 6). Aa. 1222—23 pole H.-u kohta muud teadet, kui et ta hästi võis jälgida sündmuste käiku. A. 1223 röövisid eestlased Ümeras uuesti ta varanduse (XXVII, 1). Järgmisel a. oli ta Tartu vallutamisel piiskopiga kaasas (XXVIII, 5—6). Kui legaat Modeena Wilhelm 1225. ja 1226 a. Baltimaal visitatsioonkäigul viibis, oli H. alguses ta kaaskonnas, enesest mõista jälle tõlgiks ja teotses siis legaadi poolt läkitatuna jällegi koos Peter Kaikkivallaga ristijana Läänemaal (XXIX, 2—8). Sealt tagasi tulnud, on ta lõpule viinud oma kroonika, mille esimene tuntud redaktsioon lõppes Modeena Wilhelmi äraminekuga suvel 1226 (XXIX, 8—9). Järgmisel a. võttis ta siiski veel oma kroonika jätkamise käsile, et kirjeldada Saaremaale tehtud sõjaretke, millest, otsustades jutustuse elavuse ja üksikasjalisuse järele, ta ise osa võttis (XXX, 3—5).

Muud kindlat H.-u välisest elukäigust ei teata. On küll oletatud, nagu oleks ta identne Henricus de Papendorpe'ga, keda mainitakse kahes ürgkirjas a. 1234 ja 1259, või jälle westfaallase Henricus de Lon'iga, keda samuti tuntakse kahe ürgkirja kaudu aa. 1210—12, kuid kindlad tõendused puuduvad. — Ka jääb lõplikult lahendamata küsimus H.-u rahvusest. Ta lätilise päritolu tõendamiseks on näidatud ta enese poolt tarvitatud nimetusele »de Lettis« ja ta ilmsele heatahtlikkusele lätlaste vastu, kuid esimene võib tähendada ainult tegevuspiirkonda (vrdl. XXIX, 7) ja viimane asjaolu leiab küllaldase seletuse lätlaste poolt ülesnäidatud allaheitlikkusest ristiusule ja sakslaste ülivõimule. Ta saksa rahvust tõendavaks asjaoluks on peetud jälle seda, et ta, kõneldes kõrvuti lätlastest ja sakslastest, tarvitab viimaste kohta asesõna m e i e. Veel tuleb mainida, et ta tarvitab kohanimedest ja Balti rahvaste ühiskondlikkude korralduste nimetustest liivi-eesti või viimastest ladindatud vorme, isegi siis, kui lätiline kuju oleks olnud sama võimalik. Kõige vähemalt pikaajalisest Saksamaal viibimisest tunnistab see täpsus, millega ta mainib rohkearvuliste Baltimaal teotsenud sakslaste kodukohti. Oma ilmavaatelt on H. selgesti sakslane. Ta tõuline päritolu on kõrvaline küsimus ja jääb seni lahendamata, kuni H. kindlasti on identifitseeritud mõne dokumentaalselt küllalt hästi tuntud isikuga.

H.-u kroonika annab tunnistust oma autorist kui hea preestrihariduse saanud isikust, kes põhjalikult tundis Piiblit ning peale selle veel oli lugenud klassilise antiikaja mõningaid teoseid. Peale ladina ja saksa keele valdas ta veel läti ja liivi-eesti keelt. Teadetes on ta kriitiline, hinnanguis erapooletu. Et ta ülesandeks oli jäädvustada Baltimaade vallutus- ja pööramistöö saatust, siis ei võinud ta põhjalikult kujutada sakslaste vahel valitsenud tülisid, seda enam et see poleks olnud talle kui alluvas seisukorras olevale isikule kohane. Ehk ta küll oma sõnade järgi oli asunud teose kirjutamisele oma ülemate ja töökaaslaste õhutusel (seda teadaannet ei tule küll sõnasõnalt mõista, sest tavaliselt teatavad keskaja kroonikud oma tagasihoidlikkuse tähena, et nende kirjatööd teiste poolt õhutatud), ei püüa ta meeldida kellelegi kirjutamisajal elanud isikule. Ka sakslasi laidab ta, kui nad ristituid rõhuvad, kuid oma aja vaadete kohaselt kiidab ta heaks kõik paganate hulgas tehtud vägivalla. Ise oli ta oma misjonitööd alates nii rahuarmastaja, et isegi kesk võitluse möllu püsis sõjariistuta; sellest m. s. oli vist ka see tulnud, et tal oli päriselanikkude keskel kaunis suur autoriteet (vrdl. näit. XVI, 3). Kestev osavõtt sõjaretkist põhjustas temas ikkagi nii suure muudatuse, et ta hiljemini tarbekorral valmis oli sõjariistu sakramentide asemel kätte võtma (XXIII, 7).

H.-u kroonika algupärand on kadunud. Kõige vanem kroonika käsikiri (*Codex Za-*